

SANKARITTARET :-: Muistelmia Tampereen Piirityksestä

— Mitä ilveilyä tämä on, kun naisiäkin kiväärejä tuhlataan, vaikkei vielä kaikki miehetkään ole aseissa, — sanoin, kun ensi kerran näin naisia asetettuna viime talvena, mikä minua tahtoi väkisin hymyilyttää.

Jouduin sitten Tampereen taisteluihin.

Heti asemalta lähteissäni kiintyi huomioni jälleen naismielisiin, joka topakkana seisoi kadulla kivääri selässä.

— Mitähän tuokin tuolla tehnee, kun tosipätkä tulee, — juolahti mieleeni. Ja hengessäni tuomitsin koko naisten sekaantumisen "miesten asioihin."

Saavuini sitten teknilliselle koululle, missä esikuntamme vielä silloin majaili. Ja siellä näin taaskin naisen, tällä kertaa pitämässä puhetta punakaartilaisille.

— Tuo on jo toki paremminkin paikallaan, ajattelin siva kulkeisani.

— — Ja meidän on nyt tapeltava kuin kumoussankarit ainakin, ja jos sormumme, niin tehkäämme sekin kunnialla — ase kädessä! — kuulin hänen sanovan.

Ja siinä oli jo jotakin, mikä minuunkin teki hyvän vaikutuksen.

Ei niin, ettenkö olisi pitänyt naisten kumoustoimintaa arvossa, mikäli se ei koskenut heidän aseellista osanottoaan, mutta ei kai se ollut minun syyntä, että tuo aina niin heikoksi ja araksi käsitetty nainen nyt kiväärillä varustettuna vaikutti minuun omalla tavallaan.

Mutta ei kulunut kauan ennenkuin minussa jo tapahtui täydellinen muutos tässäkin suhteessa. Ja se on luettava naisten omaksi ansioksi.

Eräänä yönä tekivät lahtarit nimittäin useampia erittäin rajuja hyökkäyksiä Piipalan rintamiosalla, mutta lyötiin heidät aina verissä päin takasin. Ja minulle sanottiin, että juuri naiset olivat sinä yönä olleet sillä rintamiosalla ketjussa!

En tahtonut sitä oikein voida sulattaa, mutta minkäpäis todellein. Sillä se oli totta.

Ja pian jouduimme me miehet itse näkemään, mihin urhoollinen nainen todella pystyy sodassakin.

Olin eräänä yönä juuri palannut ketjusta ja asetuin hetkiseksi lepäämään eräälle pankin penkille — minne esikuntamme oli sittemmin siirtynyt, kun vihollinen oli alkanut ylenmäärin ampumaan kranaatteja edelliseen majoituspaiikkaamme, — kun tapahtui hälyytys.

Vedin sukkelasti saappaat jalkoihini ja riensin ulos. Ja mikä valtava näky avautuikaan silloin eteeni!

Verkatehdas ja sen ympäristöllä olevat talot riehuivat ilmi tulessa, jonka hohteesta koko taivas punotti. Ja pitkin lähikatuja juoksi punakaartilaisia, miehiä ja naisia, kranaattien räiskyessä joka puolella ja räjähtelevien kiväärinkuulien rätistessä talojen

seinissä ja torilla olevan suihku-kaivon seinämällä. Ja kaiken tuon keskellä kuului korvia särkeviä huutoja, valitusta ja voihtetta...

Riensin torille ja siitä edelleen kosken sillan luona olevien varustusten luo, joiden turvissa joukko punakaartilaisia, miehiä ja naisia, kyyryili kuulasateelta suojaamaan. Ja heiltä sain tietää, että vihollinen parhaillaan hyökkäsi Ratinanniemeen ja sitä lähinnä olevaan kaupunginosaan.

Komensin heti miehet lähtemään mukani sinne.

Mutta miehet tekivätkin tenän.

— Sillalle ei ole menemistä — he sanoivat — siinä kaatuu joka sorkka.

Ja kuin todisteeksi, näimme siinä samassa erään hevosen täyttä laukkaa tulevan asemalta päin sillalle. Siinä kuljetettiin paria haavoittunutta, ja pieksi ajaja hevostaan minkä ikinä ennätti. Ja yli sillan se tulikin — mutta reessä oli silloin enään vain ruumiita.

Samassa tuli toinenkin hevonen, mutta se kaatui jo sillan toisessa päässä. Sen ajomies yritti juoksemalla sillan yli, mutta tupertui hänkin matkalle.

Asema oli siis todella arveluttava. Kaupungissa piileskelleet lahtarit kun olivat nyt katsoeet ajan tulleen ottaa myös osaa taisteluun, ja olivat nämä asettaneet kuularuuskun jonkun kivitalon ikkunaan, ja suuntasivat tulensa sillalle, siten katkaistaksensa kulkuyhteyden eri kaupunginosien välillä. Sitäpaitsi ammuskelivat

he salakavalasti myöskin talojen ikkunoista ja muista mahdollisista paikoista kaduilla kulkevia punakaartilaisia, saadaksensa aikaan hämmennystä ja sekasortoa näiden keskuudessa.

Epäroin hetkisen, mitä tehdä. Mutta ajatus, että apuamme ehkä hyvinkin kipeästi kaivattaisiin kosken toisella puolella, pakotti yrittämään sinne, kaikesta huolimatta.

Komensin siis uudelleen miehiä lähtemään.

Mutta he väyittelivät vieläkin, ollen vastahakoisia tottelemaan.

— Nyt on lähettävä! — karjasin.

Silloin nousivat naiset kadun toisella puolella pystyyn, ja huutaen:

— Kyllä me lähdemme, koska eivät miehet uskalla! — hyökkäsivät he sillalle, juosten minkä ennättivät sen yli.

Onneksi eivät lahtarit sillä hetkellä ampuneetkaan sillalle, jotenka he pääsivät kaikki ehjin nahoin sen yli, ja riensivät suoraan päätä sinne, missä taistelu oli käynnissä.

Ja nyt seurasivat jo miehetkin perästä, ja vihollisen hyökkäys torjuttin.

Ratinanniemessä olleet joukkomme olivat kuitenkin olleet pakoitettu vetäytymään pois asemistaan, ja kulkeneet veneillä yli kosken alajuokseen sen vastakkaiselle rannalle, nk. Nalkalan torille, jonne sitten riensin puolustusta järjestämään.

Näiden joukkojen päällikkönä oli muudan Aaltonen-niminen mies (jonka lahtarit sittemmin ampuivat vain siksi, että oli päällikkö, kuten niin monen muunkin), ja sai hän tässä taistelussa kuulua reiteensä, jääden avuttomana vammaan avonaiselle paikalle.

— Tulkaa auttamaan, olen haavoittunut! — huusi hän.

Ja kun paikalla oli myöskin puunaisen ristin väkeä, pari miestä ja muutamia tyttöjä, niin kehoin miehiä täyttämään tehtäväänsä hakemalla haavoittuneen miehen suojaan sidottavaksi.

Mutta ennenkuin he ehtivät liikkua paikaltaan, oli haavoittuneen luona jo yksi työstä, joka, kuulien ympärillään vinkuessa, raahasi tämän suojapaikkaan, missä sitten ryhtyi ripeästi haavaa sitomaan.

Tällöin en enään malttanut olla ilmi tuomatta suurta ihailua sellaisia sankarittaria kohtaan.

Ja että naiset täyttivät kunnialla tehtävänsä myöskin mielisinä, todistaa seuraava:

Kauppakadulla seisoi vahdissa muudan tyttö kivääri kädessään. Hänen tehtävänään oli tarkastaa kulkulupatodistukset, joita ilman ei kenelläkään ollut oikeutta kaduilla liikkua taisteluan aikana.

Kun olin pakoitettu yhtämittaan lentämään paikasta toiseen, en aina pitänyt tarpeellisenä näyttellä papereitani, ja niinpä yritin ilman muuta sivuuttaa tuonkin mainitsemani tytön. Mutta sil-

(Jatkos toisella sivulla)

Vallankumouksen Vuosimuisto

Tervehdys Suomen tovereille.

Vieri nyt viesti Suomen maahan, meret kotkana kohahda, salot hirvenä samoja, muurit kärppänä käväse! Pakolainen henkipatto, kulkuri maaton, kunniaton, kumousmieks kiron alainen teitä, veljet, tervehtävi, Suomen orjat, suutelevi.

Suomen heikot henkiorjat, vängit vailla hengensuojaa, ja työpenkin, koneen orjat, herrasvallan vainon alla, alla pitkän nälkäpiiskan, suussansa poliisuisitset, käsketyt pistimen käreillä. Teille tervehdys, toverit!

Miten on mielet maanpaossa? Poltto helvetin povissa. Mitäpä miehet maanpaossa? Miehet miekkoja hioivat. Mikä on viesti pillopiirtin? Taistelun tulisanoma, sydänten syytyspommi. Tämä on tervehdys, toverit.

Sumeassa Suomen maassa älä poikaas, äiti, itke,

sure, sisko, veljeäsi, miestäsi murehi, naimen! Kuivettu sumea silmä, kivettyös sydän synkkä! Mielj välkähä vihasta, lyö kyventä kyynelkulma!

Elkätte enempi surko, kädet ristissä kävelkö! Taas teitä kumous kutsuu, tornissa valo välähtää. Horjuvat hovit, palatsit, vapisevat valtakunnat.

kuumentuvat mailman kulmat! Kohoo vankka työläiskoura vallan kaiken kaappaamahan. Vierii viesti maasta maahan: Sota palatseja vastaan, rauha köyhien majoihin!

Tie nyt tietään, määrä nähdään. Eksytä ei enää ansat, sudet lammassaattehissa. Orja nostaa miehen otsan! Barrikaadein luo käy tiemme, punalipun voittoon viemme! Kuolon kenttien ylitse mökit nälkäiset näkevät, havaitsivat pirtit harmaat kerran koittavan kevään, omen viljavan olevan.

Vieri nyt viesti Suomen maahan, humise hiljaa hautapuissa, proletarein haudan päällä, missä miesten lunt lahovat, rungot sankarein salassa. Vala kerro vainajille: Missä teidät mestattiinkin, kuhun teidät kuopattiinkin, kukin teistä on, toverit, kaiverrettu kansan muistoon miekalla tuliterällä!

Kansalta pimeni päivä, yltyi yö ja huuhkat huusi, sudet ulvoi saalistansa, ihmisryöjillä isännyys, valta valko-perkeleillä... Vaan jo päivä valkenevi, pietet ilmojen palavat. Pedot etsii metsän peiton. Kevätvoimat pursut, pulkee, nousee työläisvalta uhke. Kuolon kenttien ylitse kangastaa jo kansan onni!

Vieri nyt viesti Suomenmaahan. Älä poikaas, äiti, itke, mies jo miekkaansa hiovi, heimos hankkivi sotahan, onnen miekoin ottamahan, vapauden valtakinoin! Vapisevat valtakunnat, kuumentuvat mailman kulmat!